

Budapestre vonatkozó ujságcikkek				Osztálvozás
				708
Szerző:		Cím:		Hely:
		Aktok a Műcsarnokban		<i>elücsör</i>
		Irta Lyka Károly		Idő:
				"1926
Forrás:				Személy:
<i>Ny Idő</i>				
	<i>1926. I. 1</i>			Helyszám:
(Hely)	(Idő)	(Köt. v. füz.)	(Oldal)	

A művészet legnehezebb problémája az emberi test, az akt — ez volt a renaissance nagy mestereinek általános véleménye. Később is annak tartották, sőt évszázadok óta éppen az emberi test rajzolása, festése, mintázása minden művészeti tanulmányozás magas iskolája. Rafael még a madonnáit is előbb aktban rajzolta meg, hogy annál szervezesebben illesztesse a test formáihoz a drapériát. Követik ezt a példát az összes szobrászok: bármily emlékművet mintáznak is, legegyszerűbben aktban formálják ki az alakot, csak ha ez a fontos alap kész, kerül rá mindenféle öltözék. A közönség nemrég láthatta az Izsó-kiállításán e mester Petőfi-szobrának első vázlatát, amelynél az alak jelentékeny része még az aktot látatja. A legbehatóbb akt-tanulmány nélkül nincs fejlett figurális művészet.

A Műcsarnokban most csaknem száz esztendő magyar művészetének képét kapjuk aktokban. A legnagyobb mesterek túlnyomó részének, Zichynek, Székelynek, Lotznak, Szinyei Mersének, Benczúrnak, Ferenczinek pompáznak itt akt-művei, hogy csak az aktív művészet színpadjáról már letűnt nagyságokat említsük. Jele annak, hogy festészetünknek e vezéralakjai tehetségük és szorgalmuk jelentékeny részét éppen az akt művészi problémájának szentelték.

Vajjon csak azért-e, mert a renaissance óta bevallottan ezt tekintik a legnehezebb problémának? Vajjon csak erejüket akarták-e kipróbálni a feladat nehézségén, érezni a megoldást kísérő győzelem ízét? Aligha. Kell, hogy az akt ekkora kultuszának más, mélyebb oka is legyen. S valóban van is.

Az emberábrázolás nagy mesterek kezén nem

pusztán lefestése, nem pusztán lemintázása ennek vagy annak a modellnek. Egy élő emberi alak többet s egyebet is sugall festőnek, szobrásznak, mint természet egy ágashogás, egy virágszendélet vagy az ég kóborló felhője. Túl a formai, túl a színbeli érdekességen az akt még egyébre is emlékezteti a vérbeli művészt, arra, hogy ember itt a téma, élő embertárs, aki a természet minden adottsága közül legközelebb áll hozzá, legrokonabb vele. Csak ember tudja teljes-tökéletesen át is érezni az embert, sőt e nagy világon semmi egyebet sem tudunk annyira és oly közvetlenül megérezni, mint az embert. Valóban emberprobléma minden művészet.

Már most semmi sem természetesebb, mint hogy a vérbeli művész, akinek érzésvilága százszorta finomabb és érzékenyebb a nem-művésznél, százszorta intenzívebben érzi át azt a titokzatos komplexumot, amit embernek nevezünk. Már a művészeti akadémiák ifjú kezdőjénél is gyakran látni, mint követi rajzolás közben szinte öntudatlanul a beállított akt-modell mozdulat-motivumát. A biztoskezű mester pedig szinte a maga testén érzi egy elrajzolt akt hibáját, csaknem fájjalja a hátát, a combját, ha a rajzolt háton a vonal futama egyet döccen, ha a comb nem szervesen kapcsolódik a testhez. Ezek a túlzott példák rávilágítanak a művészen lefolyó ama finom processzusra, amelyet a festő-műhelyekben röviden így hívnak: *érzés*. Az bizonyos, hogy a vérbeli művész teljes-tökéletesen átérzi az akt pózját, mozdulat-motivumát, de ennél sokkalta finomabb, differenciáltabb élet-elemeket is. És éppen ez a teljes-tökéletes átérzés táplálja dúsan intenzív erőit, ez viszi munká-

jába azt a meleg közvetlenséget, teremti meg a szemlélet és érzés egységét. A művé formált ember és a művet formáló ember láthatatlan szálak ezreivel kötődik össze s ha nagy művésszel van dolgunk, akkor akt-műve az erre hangolt finomabb lelkű nézőben is hasonló harmóniát teremt.

A modern esztétika megállapította, hogy a művészet birodalma teljesen a szemléleté, azaz a közvetlen megismerésé. Ebben különbözik a tudománytól, amely viszont fogalmak, azaz a logika útján jut megismeréséhez. Ha a művészetnek valóban a közvetlen szemlélet, azaz az intuíció az igazi veleje, akkor könnyen érthető, hogy az aktnak joggal van ekkora szerepe a művészetben, mert közvetlenebbül, mint ember embert, semmit sem tudunk szemlélet útján megismerésünk birodalmába átvinni.

Innen az akt-művészetben rejlik nemes és magasrendű emberi érték.

Ezeknek az értékeknek ország-világ előtt való feltárása s ezzel hazai művészetünk színvonalának bemutatása volt a Műcsarnok mostani akt-kiállításának célja. Ez a kiállítás beszámol a múlt és a jelen művészetéről s mellékesen abba is bepillantást enged, hogy festőink, szobrászaink és grafikusaink mily utakon értek el eredményeket ezen a téren. Ez a gazdag gyűjtemény valóban becsületére válik művészetünknek, s rég meg kellett volna már csinálni ezt a kiállítást, ami bizonyára azért nem történt meg eddig, mert rendkívüli nehézségekkel járt s jelentékeny anyagi áldozatokat követelt. Ma sem tárulna elének ily beszédesen a viruló magyar akt-művészet, ha Barta Károly személyében nem akadt volna egy

nemeslelkű mecénás, aki nemcsak vállalta a kiállítás megszervezésének költségeit, sokmilliós pályadíjak, megtérítések s egy, e kiállítás jellemző darabjait reprodukciókban bemutató díszes album költségeit, hanem maga adta meg az akt-kiállítás eszméjét is. Neki köszönjük, hogy a sok magángyűjteményben eldugott, szinte hozzáférhetetlen remek darabok egész sora most egy-két hónapra a Műcsarnokban látható, de neki köszönhető az is, hogy nagy pályadíjaival új s újabb munkára ösztökélte a művészek egész sorát, oly munkára, amely magasrendűségével valóban próbaköve a művészek képességeinek.